

Zásady a podmienky zabezpečovania bývania pre niektoré sociálne ohrozené a marginalizované skupiny obyvateľstva

1. Bývanie pre ťažko zdravotne postihnutých občanov

Zabezpečenie bývania pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím je v súčasnosti primerane riešené smernicou Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, ktorou sa určujú pravidlá pre poskytovanie dotácií na obstarávanie nájomných bytov. Podľa tejto smernice min. 1% bytov, najmenej však 1 byt, musí spĺňať podmienky vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 532/2002 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických podmienkach na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu. V prípade, že obec potrebuje viac bytov pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím, môže v rámci prípravy výstavby zabezpečiť aj vyšší podiel takýchto bytov. Okrem dotácie z Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR podľa vyššie uvedenej smernice môže investor získať na výstavbu bytov v bytovom dome aj výhodný dlhodobý úver zo Štátneho fondu rozvoja bývania a nenávratný príspevok až do výšky 100 000,- Sk na byt.

Pre občanov so zdravotným postihnutím uvedeným v prílohe č. 2 a v prílohe č. 3 zákona č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, ktorí sú schopní viesť samostatný život s pomocou inej osoby, sú na bývanie vhodné štandardné byty v bytových domoch. Je potrebné, aby mestá a obce zabezpečovali aj výstavbu a pridelovanie bytov pre občanov so zdravotným postihnutím a poskytnutím potrebnej starostlivosti vytvorili týmto občanom podmienky chráneného bývania, nakoľko takéto bývanie je finančne menej náročné ako bývanie v špecializovaných zariadeniach.

2. Bývanie pre starších občanov

S postupným starnutím obyvateľstva začína narastať problém s riešením bývania starších ľudí. Základným princípom pre uspokojovanie potrieb a požiadaviek bývania starších ľudí je vytváranie podmienok, aby starší ľudia mohli čo najdlhšie bývať v byte, alebo aspoň v lokalite, v ktorej bývali počas svojej ekonomickej aktivity. S tým cieľom je potrebné zo strany obcí venovať zvýšenú pozornosť priebežnému zlepšovaniu kvality opatrovateľských služieb. Odporúča sa zapájať do opatrovateľských služieb blízkych príbuzných a susedov, čo

sa ukazuje ako najschodnejšie riešenie z hľadiska psychických dosahov na starších ľuďoch, adekvátnych výsledkov aj vynakladaných finančných prostriedkov.

Pre starších občanov so zhoršeným zdravotným stavom, ktorí už nemôžu bývať v štandardnom byte, treba vytvárať možnosti na ich presťahovanie sa do domovov – penziónov pre dôchodcov, alebo do bytov v domoch osobitného určenia s opatrovateľskou službou. Tieto zariadenia okrem bytovej časti musia mať aj priestory pre stálu zdravotnú a opatrovateľskú službu a tiež priestory pre zabezpečenie ďalších služieb spojených s bývaním starších ľudí, ako napr. možnosť stravovania, upratovania, čistenia šatstva a pod.

Starší ľudia, ktorí sú odkázaní na priebežnú zdravotnú starostlivosť vrátane zabezpečenia stravy, upratovania a nevyhnutných hygienických úkonov, resp. sú imobilní, by mali mať vytvorené podmienky na ubytovanie v domovoch dôchodcov.

Náklady spojené s ubytovaním, stravovaním a službami okrem zdravotnej starostlivosti by mali byť stanovené na ekonomickom ale neziskovom princípe s tým, že uhrádzať ich bude ubytovaný občan.

3. Bývanie pre mládež po ukončení ústavnej alebo ochrannej výchovy

Pre bývanie mladých dospelých bez prístrešia, ktorí ukončili ústavnú alebo ochrannú výchovu po dovŕšení plnoletosti a nemajú vytvorené podmienky pre návrat do pôvodného rodinného prostredia, je potrebné postupne vybudovať sieť ubytovacích zariadení, v ktorých by mladí ľudia mohli bývať po určitý stanovený čas, kým si nenájdu zamestnanie a vhodné bývanie. Zariadenia by mali mať formu slobodární alebo menších bytov, resp. tzv. domov na pol ceste. V zariadeniach by sa mala okrem bývania poskytovať i ďalšia odborná pomoc zameraná na získavanie návykov, zručností a schopností potrebných na vstup do samostatného života, hospodárenie s finančnými prostriedkami, začleňovanie sa do pracovného procesu a pomoc pri vytváraní vlastného rodinného prostredia.

Odporúčanou alternatívou je vytvorenie vhodných priestorov pri týchto zariadeniach, v ktorých by mladí ľudia mohli získavať potrebnú kvalifikáciu pre uplatnenie sa na pracovnom trhu, ako napr. remeselné zručnosti, vedenie domácnosti, výpočtová technika, jazykové kurzy a pod.

4. Bývanie osôb s problémami sociálneho začlenenia

Bývanie tejto marginalizovanej skupiny občanov je potrebné riešiť formou zriaďovania ubytovní, útulkov, resocializačných stredísk, domov na pol ceste buď novou výstavbou, alebo prestavbou existujúcich nevyužívaných objektov. Zariadenia musia pritom spĺňať požiadavky stanovené vyhláškou Ministerstva zdravotníctva SR č. 505/2002 Z.z., ktorou sa ustanovujú najnižšie hygienické požiadavky na byty v bytových domoch, hygienické požiadavky na ubytovacie zariadenia a náležitosti prevádzkového poriadku ubytovacích zariadení. Vzhľadom na rôznu štruktúru ubytovaných („bezdomovci“, osoby po výkone trestu, osoby závislé od drog a pod.) a osobité problémy pri ich začleňovaní do života v spoločnosti a do pracovného procesu, je potrebné dôsledne kontrolovať dodržiavanie prevádzkového poriadku ubytovacieho zariadenia (domový poriadok). Pre ubytovaných je potrebné zabezpečiť poradenskú činnosť prostredníctvom sociálnych pracovníkov, príp. psychológov.

5. Bývanie pre osamelých rodičov s deťmi

Medzi skupiny ohrozené sociálnym vylúčením patria i dysfunkčné a neúplné rodiny s deťmi, ktoré nemajú zabezpečené primerané bývanie. Za účelom podpory rodinnej solidarity, zabezpečenia podmienok pre výchovu a zdravie detí a zlepšenia starostlivosti o rodinných príslušníkov je potrebné zo strany obcí a štátu i naďalej venovať pozornosť podpore bývania pre osamelých rodičov s deťmi formou sociálnych nájomných bytov, resp. domovov pre osamelých rodičov. Tieto budú určené pre osamelých rodičov (najmä matky) s deťmi, ktorých život alebo zdravie sú ohrozené, alebo je ohrozená výchova, psychický, fyzický a sociálny vývin maloletých, alebo osamelej tehotnej ženy, ktorá sa ocitla v sociálnej núdzi stratou rodinného prostredia.

6. Zriaďovanie zariadení sociálnych služieb a financovanie ich výstavby

Zariadenia sociálnych služieb podľa §18 zákona č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov a podľa zákona č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky zriaďuje samosprávny kraj a obec. Vzhľadom na to, že zriaďovanie zariadení sociálnych služieb rôzneho druhu v každej malej obci by nebolo efektívne, je potrebné, aby výstavbu týchto zariadení, ako aj výstavbu bytov pre sociálne ohrozené a marginalizované skupiny obyvateľstva usmerňoval

a koordinoval s obcami v regióne príslušný samosprávny kraj. Zriaďovanie a samotnú výstavbu uvedených zariadení a bytov zabezpečujú obce, príp. neziskové organizácie.

Na obstaranie zariadení sociálnych služieb, ktoré sú určené pre starších občanov, osoby bez domova, osamelých rodičov, občanov v hmotnej núdzi, neprispôsobivých občanov, neplatičov nájomného a občanov s problémami sociálneho začlenenia, je možné poskytnúť výhodný dlhodobý úver zo Štátneho fondu rozvoja bývania vo výške 80 % obstarávacích nákladov stavby na 20 rokov s nízkou úrokovou sadzbou.

Financovanie bývania pre osoby, ktorým skončila ústavná starostlivosť v detskom domove alebo v domove sociálnych služieb pre deti je riešené možnosťou poskytnutia výhodného dlhodobého úveru zo Štátneho fondu rozvoja bývania na získanie nového alebo kúpu staršieho bytu vo výške do 100 % obstarávacích nákladov.